

EXPLICATIO TEXTUS

ISAGOGIS PORPHYRII

Liber Prædicabilium simpliciter appellatur Isagoges, id est introductio, quia deservit ad percipienda prædicamenta, a quibus Logica Aristotelis incipit. Et quia Logica est prima inter cæteras scientias ordine acquisitionis, ideo introductio ad ipsam, absolute et simpliciter nominatur *introductio*.

In hac ergo introductione declarat Porphyrius quinque voces significantes quinque prædicabilia, id est quinque modos quibus universale prædicari potest, scilicet *genus, species, differentia, proprium et accidens*; quibus ipsa prædicamentorum ordinatio et series integratur. De qua divisione, et quomodo ad prædicamenta ordinentur seq. quæst. dicturi sumus, et aliquid in præmio hujus operis attigimus.

Distribuitur libellus iste in tres partes. In prima ponit præfationem, in qua explicat intentionem suam. In secunda, per singula capita singula prædicabilia tractat et explicat. In tertia, quæ ultimo cap. continetur, omnia inter se coniert, et quomodo inter se convenient, aut differant discernit.

Summa præfationis.

In hac præfatione, Porphyrius duo facit. Primo, quid sit intentum et

scopus hujus operis proponit. Secundo methodum, quam observaturus sit, ostendit. De primo inquit propositum sibi esse tractare de genere, specie, differentia, proprio et accidente, eo quod hujusmodi rationum notitia maxime conducat ad prædicamenta et alia, quæ in Logica traduntur, abstinendo tamen a difficilioribus quæstionibus, quæ magis Metaphysicæ sunt. De secundo proponit se breviter ac facile tractaturum, et juxta modum peripateticum.

Summa cap. I, de genere.

Tria facit Porphyrius in hoc cap. Primo proponit tres acceptiones generis. Secundo eam quæ propria Philosophorum est explicat. Tertio distinctionem ejus a reliquis prædicabilibus declarat.

Quoad primum: Prima acceptio generis est pro multitudine hominum ab uno progenitore, vel communi patria descendentium: ut genus Heraclidarum ab Hercule, genus Romanorum a Romulo. Secunda acceptio est pro naturali vi, quam aliqui trahunt a parente, vel patria; sicut dicimus Pindarum genere esse thebanum, Platonem atheniensem, Orestem a Tantalio genus ducere: Genus enim dicitur principium ge-

nerationis cujusque. Tertia acceptio est pro genere prædicabili, et hoc est proprium Philosophorum.

Quoad secundum, describit genus prædicabile hoc modo: Genus est id quod de pluribus specie differentibus hoc ipso quid est prædicatur. Sicut animal prædicatur de equo et homine.

Quoad tertium, distinguit genus ab individuis, quæ de uno dicuntur, quia genus de pluribus dicitur. A specie vero, quia genus dicitur de pluribus specie differentibus, species autem de pluribus numero differentibus tantum, ut homo de Petro et Paulo. A proprio, quia proprium dicitur de una specie, et ejus individuus, ut risibile de homine, subintelligit in quale, genus autem de pluribus specie in quid. A differentia vero et accidentibus communibus, quia prædicantur in quale et non in quid.

Summa cap. II, de specie.

Tres partes continet hoc caput. In prima ponit tres acceptiones speciei. In secunda docet quomodo prædicamentum ordinetur per genera et species. In tertia definit individuum.

Quoad primum: Prima acceptio speciei est pro forma, seu pulchritudine externa. Secunda, pro specie subijcibili, scilicet de qua genus in eo quod quid prædicatur. Tertio accipitur pro specie prædicabili, quæ sic definitur: Species est quod de pluribus solum numero differentibus et in quæstione quid est prædicatur.

Quoad secundum: Ordinatio cujusque prædicamenti constat ex genere summo, specie infima, et generibus intermediis. Genus summum est supra quod nullum datur genus. Species infima, sub qua nulla

LOGICA.

datur species. Genera media, seu subalterna, quæ respectu superioris se habent ut species, et respectu inferioris, ut genus.

Quoad tertium: Assignat tres definitiones individui. Prima est: Individuum est id quod de uno solo prædicatur. Secunda est nominis othymologia: Individuum est quod dividi non potest. Tertia est: Individuum est cujus omnes simul proprietates alteri convenire non possunt.

Summa cap. III, de differentia.

Hoc caput in duas partes dividitur. In prima proponuntur quinque divisiones differentie. In secunda totidem definitiones assignantur.

Prima divisio differentie est in communem, propriam, et maximam propriam. Differentia communis est forma, quæ aliquid a se in alio atque alio tempore, vel ab alia re differt, ut moveri, ægrotare. Propria differentia est forma accidentaliter ipsa inseparabilis, quæ unum differt ab alio, ut risibile facit hominem differre proprie ab hinnibili. Maxime propria est forma, quæ essentialiter unum differt ab alio, ut rationale est differentia, quæ homo differt ab equo.

Secunda divisio differentiarum: Quædam faciunt differre per accidens, ut communis et propria, quædam per se, ut maxime propria.

Tertia divisio: Quædam differentie sunt separabiles, ut communes; alie inseparabiles, videlicet propria et maxime propria.

Quarta divisio est solum differentie inseparabilis. Quia alia est per se, ut risibile et mortale, alia per accidens, ut esse simum, vel aquilinum.

Ultima divisio: Differentia essentialis alia est divisiva generis, vel

constitutiva speciei, quæ sunt duo officia ejusdem differentia.

Quoad secundam partem. Prima definitio sic habet: Differentia est qua species suum genus excedit. Secunda: Differentia est, quæ prædicatur de pluribus specie differentiibus in quale essentialiter. Tertia: Differentia est, quæ dividit ea quæ sub eodem genere collocantur. Quarta: Differentia est, qua differunt a se singula. Quinta: Differentia est, qua distinguitur una species ab alia, ita ut sit pars illius essentialis.

Summa cap. IV, de proprio.

Consumitur hoc caput in explicando quatuor acceptiones proprii, quarum ultima omnibus aliis præfertur.

Proprium primo modo est id quod convenit alicui speciei, sed non omni, sicut homini esse grammaticum.

Proprium secundo modo e converso, quod omni speciei convenit, sed non soli, ut homini esse bipedem.

Proprium tertio modo, quod convenit omni et soli speciei, sed non semper, ut homini canescere.

Proprium quarto modo est quod convenit omni, et soli, et semper, ut homini esse risibile, et hoc est maxime proprium, quia convertitur cum specie.

Summa cap. V, de accidente.

In hoc capite proponit Porphyrius tres definitiones accidentis, et unam divisionem. Prima definitio est: Accidentis est id quod adest et abest sine subjecti corruptione. Secunda est: Accidentis est quod potest eidem inesse et non inesse. Tertia: Accidentis est quod neque est genus, nec species, neque differentia, neque

proprium; semper autem est in subiecto.

Divisio est: Accidentis alii est separabile, ut dormire, ambulare. Aliud inseparabile, ut nigredo corvi, vel Æthyopis, quæ tamen per intellectum separari possunt a subiectis sine eorum destructione.

Summa cap. VI.

In hoc capite longo sermone Porphyrius comparat ista quinque prædicabilia inter se, et in quo conveniant et differant perspicue explicat.

Ex dictis tamen sufficienter cognoscitur quo modo differant inter se ista prædicabilia, et in quo possint convenire.

QUÆSTIO VI.

DE DIVISIONE UNIVERSALIS IN QUINTA PRÆDICABILIA.

ARTICULUS I.

Utrum hæc divisio sit bona et adæquata.

Celebri omnium consensu divisio ista in scholis acceptata est, qua dividuntur quinque prædicabilia, scilicet genus, species, differentia, proprium et accidentis. Duo autem possunt inquiri ad ejus explicationem. Primum est: Quodnam est divisum hujus divisionis? Secundum: An membra dividenda exhauriant divisum? Quod est divisionem esse adæquatam.

QUANTUM AD PRIMUM, DICO DUO. Primum: Quod divisum hujus divisionis est universale univoce prædicabile. Secundum: Quod dividitur universale pro formali, id est ratione universalitatis et prædicabilitatis (nec enim

hæc ponunt in numero ad præsens) non ratione naturæ, quæ universalitati substernitur.

Et ratio primi est: Quia omnia membra dividenda sunt prædicabilia de multis, et non de uno tantum: prædicabile enim de uno tantum, vel est individuum, vel prædicatur identice, non formaliter; in præsentibus autem neque agimus de individuis, neque de predicatione identice, sed de formali, quia agitur de predicatione artificiali, idem autem prædicari de seipso non est modus artificialis. Similiter debet esse prædicabile univocum, quia, licet analogum prædicetur de pluribus, non tamen simpliciter et uno modo, sed partim uno, partim diverso; unde non est universale simpliciter sed secundum quid, id est modo proportionali, et ita excluditur ab universali simpliciter, de quo hic agimus. Et præterea: Hic solum tractantur prædicabilia, ut conducunt ad constituenda prædicamenta, quæ utique constant ex genere et differentia, quibus constituitur species, cui convenit propria passio, et prædicata accidentalia; analogum autem nihil horum constituit, et sic non pertinet per se ad prædicabilia, sicut neque ad prædicamenta.

Ratio secundi est: Quia esse prædicabile et universale accidit naturæ; ergo diversus modus prædicandi non est divisio ipsius naturæ, ut natura est, sed ipsius prædicabilis, ut aptitudinem dicit ad prædicandum; ergo divisio in varios modos prædicabilitatis debet respicere pro formali divisio ipsam formalem rationem ipsius universalitatis, seu prædicabilitatis, non vero naturam quæ illi substernitur. Præterquam quod natura, quæ substernitur universalitati, non est aliquid certum et determinatum; potest enim esse aliquid reale vel rationis, substantia

vel accidentis. Ipsa autem intentio universalitatis est aliquid certum et determinatum, tanquam accidentis rationis respectu naturæ; ergo ratione illius divisio ista super certum ac determinatum divisum cadit.

Et si inquiras: An divisum sit solum universale logicum pro relatione universalis, vel etiam universale metaphysicum pro fundamento istius relationis?

Respondetur: Utrumque dividi proportionali modo; neque enim dividitur relatio, nisi dividatur suum fundamentum; imo relatio per fundamenta dividitur. Quare si modus prædicandi est diversus, oportet quod etiam detur diversus modus identificationis cum illis de quibus prædicatur; ergo oportet quod iste diversus modus non solum accipitur penes ipsam comparisonem et relationem ad inferiora, ut ad terminum ad quem, sed etiam penes aptitudinem ad essendum, id est identificandum cum inferioribus, et consequenter penes abstractionem, quæ istam aptitudinem fundat in unitate sic abstracta et tali vel tali modo identificabili cum inferioribus.

CIRCA SECUNDUM: Divisio ista exacta et adæquata est, et exhaurit omnem rationem prædicabilitatis.

Ratio est: Quia ipsa formalis ratio predicationis consistit in identitate et connexionione unius extremi cum alio; ergo illa erit adæquata divisio prædicabilitatis, quæ est adæquata divisio connexionis et identificationis extremorum. Omnis autem identitas, seu connexio extremorum, vel est essentialis vel accidentalis, intrinseca vel extrinseca, necessaria vel contingens. Si essentialis: vel explicat totam et integram essentiam, id est omnia quæ ad definitionem concurrunt, vel solum partem. Si integram rationem essentia, seu quidditatis, est species.

Si partem : vel partem potentialem et contrahibilem, vel actuaalem et contrahentem. Si potentialem et contrahibilem, est genus, et dicitur in *quid* incomplete, quia dicit partem quidditativam, id est primam et substantialem, seu sub aliis stantem et determinabilem per alias, non determinantem et quasi qualificantem. Si partem actuaalem, est differentia, quia est prædicatum quasi actus, determinans et qualificans. Si vero non convenit essentialiter, sed accidentaliter, id est non ingrediens constitutiva essentia: vel est prædicatum proveniens ex propriis principiis et necessariam habens connexionem cum illis, et sic est proprium, vel convenit ex extraneis et communibus, et sic est accidens. Quæ divisiones, cum tradantur per membra immediate et contradictorie opposita, recte et adæquate dividunt ipsum divisum.

Quidam tamen in secundo prædicabili, quod est species, dicunt non prædicari totam quidditatem, sed partem, quia species est pars individui et non totum individuum, et sic prædicatur eo modo quo genus, scilicet ut pars.

Sed hoc inconvenienter dicitur : Quia species explicat totam definitionem, seu totum quod in definitione includitur, id est id quod est constans ex genere et differentia, ergo explicat totam essentiam rei : unde respectu essentialium cujus-cumque individui non explicat partem, sed totum, licet non explicet totum ex parte modi, qui est singularitas, individuatio enim non addit aliquid pertinens ad naturam seu essentiam, sed ad modum naturæ ; unde species est tota quidditas individui, neque enim duo individua differunt essentia, sed numero, et modo essendi ; inconvenienter ergo negatur quod species prædicet totum, id est quiddam pertinet ad

constitutiva essentialia integre et complete in ratione quidditatis.

Solvuntur argumenta.

Primo potest obijci : Quia multa sunt quæ prædicantur de pluribus et non continentur in ista divisione ; ergo non est adæquata. Antecedens patet in primis in analogo, quod prædicatur de multis analogatis et tamen nec est genus, nec species, et multo minus differentia etc. Similiter individuum vagum, ut aliquis homo, persona, suppositum, prædicantur de multis, sicut Petrus dicitur individuum, dicitur persona, et Paulus similiter etc. ; et tamen nec est genus, nec species, quia genus et species abstrahunt ab individuis et solum prædicant naturam. Denique existentia, et mors, et similia neque prædicantur essentialiter, quia non pertinent ad quidditatem rei, neque ut proprium, quia non dimanant a principiis intrinsicis, neque ut accidens, quia non adsunt et absunt sine subjecti corruptione ; ergo in nullo istorum prædicabilium comprehenduntur.

Confirmatur specialiter in modo quo prædicatur natura humana et ejus prædicata superiora de Verbo divino : neque enim prædicantur de Deo essentialiter, quia in tempore illi ceperunt convenire ; neque contingenter, ut accidens, quia unio illa hominis ad Deum est substantialis, facitque Deum vere et univoce esse hominem, sicut Petrus et Paulus, quibus non convenit contingenter natura humana ; neque ut proprium, quia non dimanant naturaliter ex principiis intrinsicis Dei, alioquin ab æterno ei conveniret. Ergo datur modus prædicandi non pertinens ad ista quinque prædicabilia.

Respond. Neg. anteced. Et ad instantiam de analogo dictum est supra : quod analogum non est simpli-

citer universale, sed reductive, quia non dicit prædicatum simpliciter unum, sed partim unum, partim diversum ; definitio autem, universalis est quod sit *unum in multis* ; ergo sicut deficit a ratione unitatis, ita a ratione universalitatis simpliciter.

Ad secund. instant. de individuo vago dicimus : ex eodem fere principio excludi a ratione universalis simpliciter, quia non dicit solam naturam, sed etiam modum essendi, qui est individuatio, seu personalitas, ut docet S. Thomas, 1 part., quæst. xxx, art. iv ; unde non habet unum simplicem modum prædicandi, sed prædicatur in *quid* et in *quale* : in *quid*, quatenus dicit naturam ; in *quale*, quatenus dicit modum individuationis, qui extra conceptum naturæ est, et a conditionibus accidentalibus dependet, quæ pertinent ad *hic* et *nunc* ; et ita non reducitur ad unum tantum prædicabile, sed ad plura, scilicet accidentale et essentialia. Et similiter definitio excluditur a ratione prædicabilis simpliciter, quia est terminus complexus et non simplex ; reducitur autem ad secundum prædicabile, quia reducitur ad suum definitum, proprie enim sola species definitur, ut dicitur in vii Met., quia sola constat ex genere et differentia.

Ad tertiam instant. dicitur in quæst. xii, de accidente. Sufficit nunc insinuare quod adesse et abesse sine subjecti corruptione est idem quod sine destructione conceptus quidditativi ; et sic intelligitur definitio accidentis ; et ita mors et existentia sunt accidentia, quia, licet non adsint, vel absint sine corruptione physica, quæ pertinet ad existentiam, bene tamen sine metaphysica, quæ pertinet ad quidditatem subjecti cui conveniunt. Quod secus accidit in propria passione, cujus connexio ad subjec-

tum si destruitur, destruitur essentia ex consequenti.

Ad confirmat. respondet : Aliquos existimare ex unione naturæ humanæ ad Verbum resultasse nova prædicabilia, quæ vocant assumptiva, quia neque essentialiter, neque accidentaliter dicuntur de Deo, sed substantialiter. Cæterum evidenter S. Thomas, in part., quæst. xvi, artic. 1, sentit eodem modo prædicari naturam humanam, facta incarnatione, atque de quolibet alio individuo talis naturæ, alioquin illa persona non esset univoce homo, si essentialiter non prædicaretur homo de illo, sicut de aliis individuis. De quo videatur ibi Cajetanus. El quando dicitur quod Deo accidentaliter et ex tempore convenit esse hominem.

Respondet : Quod Deo ut subsistenti in natura divina accidentaliter convenit esse hominem, et in tempore Deus factus est homo : Deo autem ut subsistenti in natura humana, et supposita incarnatione, essentialiter est esse hominem, quia sic est individuum hominis.

Et cum instatur : Ergo ab æterno est homo, quia essentielles propositiones sunt æternæ. Negatur consequentia, propter variationem appellationis. Quia quando dicitur : Deus est homo ab æterno, ly Deus tenetur absolute, et facit sensum absolutum, applicatur enim Deo sine aliqua restrictione, et sic involvit Deum prout subsistit in natura divina, de Deo autem ut subsistenti in natura divina temporaliter dicitur quod est homo, et non ab æterno. Si autem restrictive sumatur pro Deo ut subsistenti in natura humana, seu Deo incarnato, sic est propositio æternæ veritatis, sumendo ly *est* quantum ad connexionem et convenientiam, non quantum ad existentiam. In his autem propositionibus, propter periculum errandi, non de

bet ita absolute concedi propositio, sed cum restrictione.

Secundo arguit: Sufficiunt duo prædicabilia, in quæ omnia alia conveniunt, scilicet prædicabile essentialiter, et accidentaliter; ergo superfluum quinque. Si dicas illa duo esse genera prædicabilium, non species ullimas, in quas illa necesse est quod dividantur. Contra: quia si quinque prædicabilia sunt infimæ species, plura debent poni quam quinque; nam sicut prædicatio in quid dividitur in prædicationem de pluribus specie differentibus, quæ est genus, et de pluribus numero differentibus, quæ est species, ita prædicatio in quale essentialiter potest dividi in illud quod prædicatur de pluribus specie differentibus, scilicet differentia generica, et quæ de pluribus numero differentibus, ut specifica. Similiter genus potest dividi in supremum et subalternum. Et sicut dividitur prædicabile penes prædicationem in quid et in quale, essentialiter et accidentale, cur non etiam penes prædicationem separabiliter et inseparabiliter, intrinsece et extrinsece, possibiliter et impossibiliter, et alios similes modos, qui diversas species prædicabilitatis constituent.

Confirm.: Quia Philosophus, Topic., cap. iii, nominat solum quatuor prædicata, scilicet genus, definitionem, proprium, et accidens; ergo totidem erunt prædicabilia, quia sic se habent sicut prædicata. Quod si per ordinem ad prædicamenta sumatur numerus prædicabilium, cum sint decem modi essendi, scilicet decem prædicamenta, totidem erunt prædicabilia, quia modus prædicandi sequitur modum essendi.

Respond. solutione data ad argumentum. Et ad primam replicam dicitur: quod prædicari de pluribus specie differentibus, si præcise su-

matur, non distinguit formaliter prædicabilia, cum idem genus prædicetur de speciebus et individuis diversis, et eadem differentia, et proprietas generica similiter. Sed formalis distinctio inter genus et speciem est quod genus prædicatur in quid incomplete, id est non integram quidditatem, sed ejus partem, species autem in quid complete, id est integram quidditatem, integra autem ratio quidditatis non nisi de pluribus individuis prædicari potest. Et dicimus prædicare integram quidditatem, non quia explicet totum quod est in individuo, etiam modum singularitatis, sed totum quod pertinet ad quidditatem in individuis. Differentia autem sive sit generica, sive specifica, semper prædicat partem essentialiter, non totum; unde in modo prædicandi non differt, sed in re materiali quam prædicat. Et similiter genus supremum et subalternum habent eundem modum prædicandi, scilicet partem quidditativam, non totam quidditatem, licet una pars quidditativa sit universalior et superior altera, hoc enim per accidens se habet in formali modo prædicandi per modum partis in quid, de quo fusi diceamus in q. de genere et de differentia.

Ad ultimam instantiam dicitur: non omnes modos variare per se rationem prædicabilitatis, nisi illos, qui per se variant modum identificationis et connexionis extremorum secundum rationem unius in multis, sicut essentialiter et accidentaliter se habere, per modum quid vel quale. Reliqui vero, qui modum istum connexionis et identitatis per se non variant, neque diversa prædicabilia constituunt, nisi ad istos modos *essentialiter et accidentaliter* reducuntur, sicut reducuntur ly intrinsece et extrinsece, et, in aliquibus, separabiliter et inseparabiliter,

sicut si inseparabile sit accidens, et inseparabile proprium; quando tamen inveniuntur intra genus accidentale tantum, per se non variant rationem prædicabilitatis unius de multis.

Ad confirm. Respond.: Illo loco Aristotelem non numerare modos prædicandi universalium de inferioribus, cum etiam numeret definitionem, quæ est quid complexum. Sed numeral prædicata, ex quibus loci arguendi deducuntur ad varias questionem. Et quia idem argumentum sumitur ex specie et ex differentia ultima illius (genus enim rationem importat magis indeterminatam), ideo Aristoteles compendio tradidit speciem et differentiam uno nomine definitionis.

Et ad instantiam, quæ additur de numero prædicamentorum, respondetur: quod modi prædicabilium non sequuntur modum essendi absolute et secundum participationem entis, sed comparativum, quo connectuntur inferiora cum superioribus. In summa, prædicamenta distinguuntur in accidentibus penes diversum modum participandi substantiam, ipsa autem substantia per hoc quod habet esse per se; prædicabilia vero, penes diversum ordinem universalis ad inferiora.

ARTICULUS II.

Utrum hæc divisio sit generis in species et immediata.

Circa primam partem difficultatis propositæ, scilicet an sit divisio generis in species, notandum est ex duplici capite provenire difficultatem. Primo, quia inter ipsa prædicabilia quædam accidentaliter prædicantur, ut duo ultima, proprium et accidens, quædam essentialiter, ut tria prima; non videtur autem aliquid univoce se habere ad hoc

quod est accidentaliter et essentialiter dici.

Secundo provenit difficultas ex ipsa complicatione divisionis, quia si universale est genus ad quinque prædicabilia, et unum ex membris dividendum est genus, coincidet divisum cum membro dividente. Nec sufficit dicere quod universale, quod est hic divisum, formaliter est universale, denominative autem genus, quod non est formaliter coincidere cum membro dividente. Contra enim est, quia sic eidem intentioni universalitatis conveniret esse universale formaliter et denominative, essentialiter et accidentaliter. Nam in se essentialiter universalitas est, et cum denominative sit genus, genus autem quædam universalitas est, accidentaliter habet universalitatem quæ est in genere, cum tamen essentialiter sit ipsa universalitas in communi, quæ in ipsum genus ingreditur.

Prima difficultas aliquos compulit ut dicerent hanc divisionem esse analogam, licet respectu trium primorum prædicabilium univoce sit. Alii autem univoce esse putant, et generis in species. Alii mediant inter utrosque, dicendo quod universale metaphysicum, seu pro unitate et aptitudine ad multa, est analogum, pro relatione autem rationis, quæ est secunda intentio, est univoce. Apud omnes tamen certum est quod universale sumptum materialiter et pro substrato, non est univoce ad omnia prædicabilia, imo nec respectu unius tantum, nam genus, verbi gratia, potest habere pro materiali, quod denominat, tam ens reale, quam ens rationis, substantiam et accidens. Quare non loquimur nisi pro universali formaliter accepto.

Secunda vero difficultas non minus aliquorum torsit ingenia, qui dividunt duas universalitates, aliam

per se et intrinsecam, aliam per accidens et extrinsecam. Prima est, quæ convenit naturis, et in eis exercetur, easque denominat, resultat enim ex abstractione naturarum. Secunda est, quæ super ipsam universalitatem reflectit, et diversas intentiones, seu modos universalitatis in unum adunans, eis tribuit iterum aliam denominationem universalis accidentaliter et denominative; ita quod, sicut prima universalitas respectu naturarum denominative se habebat, licet in se universalitas esset, ita secunda universalitas respectu primæ denominative et accidentaliter se habet. Unde non repugnat, in his secundis intentionibus, unum et idem prædicatum essentialiter et accidentaliter eidem inesse; et quod eadem intentio possit esse superior et inferior respectu ejusdem, non eadem intentio, et prædicatum numerice sumptum, sed specificè, seu universaliter, quia intentio universalitatis, quæ essentialiter et formaliter est talis, rursus potest denominative induere universalitatem per reflexam cognitionem, qua illi attribuitur alia universalitas. Verbi gratia, animal per universalitatem et abstractionem dicitur genus. Rursus illa intentio generis, ut convenit cum alia intentione generis reflexe cognoscitur et abstrahitur, ab illaque abstractione denominatur species quædam universalium, hoc enim est genus. Quod totum non continet aliud mysterium, quam vulgarem illam doctrinam, quod potest aliquid formaliter esse genus, et denominative species, formaliter universale in communi, et denominative tale universale, quod est genus. Ita Martínez, disput. 1, super Porph., q. iv.

DICENDUM NIMILHOMINUS EST: Divisionem hanc universalis in quinque universalia, seu prædicabilia esse univocam, et per modum generis in

species. — Hanc communiter sequuntur auctores, præsertim Thomista, et etiam schola Scoti. Et fundamentum est, quia ista quinque prædicabilia, quantumcumque accidentaliter prædicentur ut proprium et accidens, vere et univoce prædicantur de multis; ergo univoce sunt universalia. Antecedens est D. Thomæ, 1 Contra gentil., cap. xxxiii, ubi dicit: « Quod omne, quod univoce prædicatur, vel est genus, vel species, vel differentia, vel proprium, vel accidens »; ergo omnia ista quinque prædicabilia fundant univocam prædicationem. Prædicatio autem univoca in omnibus, quæ univoce prædicantur, simpliciter est eadem, salvatur enim una ratio quæ prædicatur de multis, siquidem univoca prædicantur secundum eandem rationem; ergo quidquid univoce prædicatur simpliciter salvat veram et propriam universalitatem, quæ solum consistit in hoc quod sit unum in multis. Unde aliud est quod prædicatio aliqua sit secundum quid, quantum ad entitatem quam prædicat, aliud quod sit secundum quid, quantum ad universalitatem secundum quam prædicatur. Ad primum enim sufficit identitas accidentaliter inter prædicatum et subjectum; ad secundum vero requiritur quod id quod prædicatur simpliciter non sit unum in multis, ad quod necesse est vel quod non habeat unitatem simpliciter, vel quod ea de quibus dicitur non sint plura simpliciter. Quidquid autem univoce prædicatur unum simpliciter est, et de pluribus dicitur; ergo habet universalitatem univoce. Unde bene stat aliqua analogari in ratione entis, et non in modo prædicationis.

Quod vero per modum generis se habeat constat, quia dividitur in illas quinque intentiones prædicabilium, quæ non differunt inter se solo numero, sicut duæ intentiones ge-

neris, vel speciei, vel differentie; ergo differunt specie in genere intentionis, habet ergo se ad illa ut genus.

Ad primam ergo difficultatem a principio dicitur: quod ultima duo prædicabilia dicuntur accidentaliter, quod est dici secundum quid ex parte rei, quæ prædicatur, non tamen dicuntur secundum quid quantum ad modum universalitatis, quia in hoc retinent rationem unitatis, quæ dicitur de multis.

Instabis: Quartum et quintum prædicabile solum dicuntur denominative; denominativa autem non sunt univoca: tum quia distinguuntur ab univoce et æquivocis a Philosopho, in Antepredicamentis; tum quia dicunt concretum accidentis, quod est ens per accidens, et consequenter non habet rationem unius prædicabilis; tum denique quia accidens utitur quidem subjecto quod denominat, sed non identificatur cum illo, neque ex pluribus subjectis potest abstrahi unum accidens, nisi eo modo quo forma abstrahitur a materia, quæ est abstractio formalis, non autem abstractione totali, sicut requiritur ad universale.

Respondetur: Prædicationem quartæ et quintæ prædicabilis esse quidem denominativam, sed non tollere quod possit etiam esse univoca, vel æquivoca; quando enim distinguitur a Philosopho ab æquivocis et univocis, non ita distinguitur, quasi non possit eidem utrumque convenire, sed quia non convenit sub eadem ratione. Quomodo autem conducebat ad doctrinam Philosophi distinguere ab æquivocis et univocis denominativa, dicemus in Antepredicamentis. Quod vero dicitur denominativum esse ens per accidens:

Respond.: Formaliter non esse ens per accidens, seu ex parte formæ; album enim solam qualitatem signi-

ficat, ut dicit Aristoteles, cap. de substantia, et D. Thomas, v Metaphysic., lect. ix. Sed constitutum ex subjecto et accidente est ens per accidens, sed hoc non prædicatur denominative, solum enim de substituto, seu subjecto fit prædicatio denominativa, cum de illo forma prædicatur.

Et ad tertiam instantiam dicitur quod inter accidens et subjectum non est identitas quidditativa et intrinseca, sed denominativa, et omnia inferiora conveniunt in accidente, sicut in denominante, non sicut in constituyente, et sic resultat universale prædicationis denominativa; et hoc simpliciter est universale, licet secundum quid identificetur cum subjecto ex parte entitatis, prædicatur autem absolute ex parte universalitatis et modi sub quo identificatur.

Ad secundam difficultatem respondetur ex doctrina data: quod in istis intentionibus aliud esse formaliter universale, vel genus, vel speciem, aliud denominative. Et potest contingere quod aliqua intentio sit formaliter genus et denominative species, et formaliter universale et denominative genus. Neque hoc est idem esse essentialiter et accidentaliter tale sub eadem ratione, sed secundum diversa, ut statim dicemus; quod contingit propter reflexionem intellectus supra suos actus et denominationes. Cum enim resultat aliqua intentio ex abstractione alicujus naturæ, rursus supra istam intentionem reflectit intellectus, et intentionem sic de novo cognitam tanquam rem quamdam vel naturam nova illa abstractione et intentione afficit et denominat. Et sic de aliis intentionibus in infinitum, quod non consistit in alio, quam in hoc quod est unam intentionem, quæ denominat naturam in qua fundatur, posse iterum cognosci tan-

quam rem et naturam quamdam, sicque de novo fundare aliam intentionem, quæ denominet ipsam. Et sic respectu nature, in qua fundatur, est forma denominans, quod est formaliter esse universalitatem, ipsa vero concepta ut natura quædam est fundans et denominata ab alia secunda intentione inde resultante, et sic est denominative universalis.

Dicimus ergo: Quod universale in communi non coincidit cum membro dividente, quod est genus formaliter, et *ut quo*, sed denominative, et *ut quod*: id est universale in communi non est forma, qua aliquid est genus, sed qua est universale, illa tamen forma concepta ut res quædam suscipit in se denominationem generis respectu quinque prædicabilium, et sic denominatur a suo membro dividente. Et eadem ratione unum membrum dividens potest a suo opposito denominari, sicut genus potest dici species, id est intentio generis denominatur esse quædam species universalis, et individuum est species, id est intentio individui quædam species est intentionis. Et specieitas in abstracto etiam potest denominari species, quia formæ rationis per omnia transcendunt, quia in omnibus fundantur.

Si istes: Universale includitur in differentiis contrahentibus ipsum: tum quia differentiæ contrahentes etiam universaliter prædicantur; tum quia unum ex prædicabilibus est differentia. Ergo universale non est genus ad illa, quia genus extra differentias est.

Respondet. negando antecedens: Nam differentiæ quibus dividitur universale in quinque prædicabilia non sunt relationes universalitatis, sed modi differentiales, quibus relatio ista contrahitur, et ideo formaliter non sunt universalitas; possunt

tamen esse denominative, sed hoc non est includi in illis formaliter et essentialiter genus, sed ipsa posse esse fundamentum universalitatis, hoc enim convenire potest omni enti abstrahibili, sive sit reale, sive rationis. Quod autem unum ex prædicabilibus sit differentia, non arguit quod universale includitur formaliter in differentiis, id est in modis se contrahentibus, sed in intentione differentiæ, quæ est quædam species universalitatis ex tali modo contrahente resultans, scilicet ex modo in quale essentialiter.

Circa secundum, quod in titulo articuli quæritur: An divisio ista in quinque prædicabilia sit immediata?

Respondetur: Parum referre sic, vel aliter loqui. Potest enim dici quod universale immediate dividitur in universale essenziale et accidentale, non quidem sumendo essenziale et accidentale absolute, sed prout invenitur in ratione universalis, quatenus scilicet unum existens respicit multa modo essentiali, vel modo accidentali. Deinde vero modus respiciens plura essentialiter alius est in quid per modum generis, vel in quid per modum speciei, vel in quale per modum differentiæ. Et similiter modus respiciendi plura accidentaliter alius est accidentaliter proprie, vel accidentaliter communiter. Et sic potest dici quod est divisio immediate in illa duo membra tanquam generica, et mediate in istas quinque tanquam in species infimas.

Potest etiam dici quod universale immediate dividitur in illas quinque species, quia prædicatio essentialis et accidentalis ut sic, non per se dividunt rationem universalitatis, nisi quatenus pertinent ad ipsam rationem generis, vel speciei etc. Absolute enim essentielle vel accidentale potest inveniri etiam ex-

tra prædicationem universalem: sicut cum dico: Petrus est hic homo, est prædicatio accidentalis: non ergo essenziale et accidentale ut sic, sunt per se et proprie differentiæ universalis, cum extra prædicationem universalem inveniantur, sed solum accidentale et essenziale quatenus constituunt, vel imbibuntur in ipsa ratione generis, vel speciei, vel proprii etc.

QUÆSTIO VII.

DE GENERE.

ARTICULUS I.

Utrum definitio generis tradita a Porphyrio sit bona.

Genus logicum definitur a Porphyrio: *Id quod prædicatur de pluribus specie differentiibus in eo quod quid.* In qua definitione tria explicantur.

Primum est ratio communis omni prædicabili, in illis verbis: *quod prædicatur de pluribus*; hoc enim omni prædicabili commune est. Unde intelliges non definiri hic universale pro materiali, seu substrato, sed pro ipsa ratione universalis, quia illud prædicatum commune, scilicet prædicari de pluribus non est naturæ, sed universalitatis.

Secundum, quod explicatur in definitione, est id quod specialiter pertinet ad rationem generis ex parte termini quem respicit, a termino enim relationes specificantur. Et sic ponitur illa particula: *de pluribus specie distinctis*; hæc enim respicit pro termino universalitas generica.

Tertium denique, quod explicatur in hac definitione, est modus seu ratio prædicandi, scilicet *in quid.*

Quantum ad primam particulam: Quid sit prædicari de pluribus satis in superioribus explicatum est, id enim pertinet ad rationem universalitatis. Quid sit autem id, quod de pluribus prædicatur tanquam essentielle definitum cui ista definitio essentialiter convenit, dicemus in sequenti articulo. Unde ad exactam explicationem hujus definitionis sufficit explicare in præsentibus duas particulas: *de pluribus specie differentiibus, et in quid.*

Igitur, quoad priorem particulam: *de pluribus specie differentiibus*, dicendum est quod, licet alia prædicabilia possint dici de pluribus specie differentiibus, sicut aliquæ differentiæ genericæ, et proprietates etiam genericæ dicuntur de subiectis specie differentiibus, tamen hoc materialiter se habet in talibus prædicabilibus.

Solum autem generi formaliter et per se convenit prædicari de pluribus specie differentiibus; alia enim prædicabilia, licet possint prædicari de pluribus specie differentiibus, tamen etiam salvantur sine hoc quod prædicentur de pluribus differentiibus specie, ut patet in differentiis et proprietatibus specificis, unde non habent specie differre ea quæ sunt inferiora talium prædicabilium ex eo præcise quod inferiora illorum sint.

Genus autem ex eo præcise quod genus est habet quod ea quæ sunt ipsi inferiora specie differant, quia ex intrinseca ratione generis dicit aliquid contrahibile et divisibile per differentias specie diversas, quæ differentiæ continentur in ipso genere potentialiter, et ex illo originantur, ut bene notavit Cajetanus, super istud caput de genere, ex Alberto Magno, unde ex ipsa formali ratione generis petit habere inferiora specie distincta.

Secunda particula, scilicet: *prædi-*